Opetus- ja kulttuuriministeriö 1.6.2021
Eduskunta

Valtionvarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Asiantuntijalausunto; jaoston kokous 2.6.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi sisältää opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle määrärahalisäyksiä erityisesti koronaepidemian vaikutusten lieventämiseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lisäksi lisäystä esitetään mm. Olympiastadionin peruskorjausmenoihin ja Suomenlinnan hoitokunnan peruskorjaukseen. EU:n elpymisvälineen mukaiset menot vuoden 2021 osalta on myös sisällytetty kolmanteen lisätalousarvioesitykseen.

Varhaiskasvatus, perusopetus, vapaa sivistystyö

Varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen esitetään 40 miljoonan lisärahoitusta. Rahoituksella pyritään tasoittamaan koronavirustilanteesta johtuvia vaikutuksia, kuten oppimisvajeen kasvua.

Vapaata sivistystyötä tuetaan lisätalousarvioesityksessä viidellä miljoonalla eurolla koronaviruksen aiheuttamien vaikutusten tasoittamiseksi. Opiskelijamaksuista ja maksullisen palvelutoiminnan tuotoista aiheutuviin tulojen tason alenemiseen tarvitaan avustusta, että oppilaitosten toiminnan jatkuvuus voidaan turvata.

Osana lisätalousarvioesitystä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen vahvistamiseen esitetään lisämäärärahaa 2,5 milj. euroa.

Ammatillinen ja lukiokoulutus

Lukiokoulutukseen lisätään 15 milj. euroa koronavirustilanteen johdosta tarvittaviin tukitoimiin osaamisvajeiden paikkaamiseksi ja opiskelijoiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Nyt myönnettävällä lisärahoituksella voidaan jatkaa ja laajentaa vuoden 2020 lisätalousarvion rahoituksella (17 milj. euroa) käynnistettyjä tukitoimia. Lisärahoituksella on järjestetty muun muassa yksilöllisempää opiskelijoiden tarpeista lähtevää opetusta, ohjausta ja tukea, pienryhmäopetusta, klinikkatyyppistä opetusta sekä kertausjaksoja ja –kursseja. Selvitysten perusteella jopa puolet lukiolaisista tarvitsee lisätukea koronavirusepidemian aikana syntyneen osaamisvajeen paikkaamiseen ja osaamisensa vahvistamiseen. Opintojen hidastuminen ja oppimistulosten heikentyminen voivat vaikuttaa ylioppilastutkinnon valmistumiseen ja arvosanoihin ja tätä kautta jatko-opintoihin siirtymiseen. Nyt toteutettavilla lisäpanostuksilla lukiokoulutuksen opiskelijoiden osaamisen ja hyvinvoinnin vahvistamiseen tuetaan samalla myös näiden nuorten myöhempää koulutuspolkua.

Ammatilliseen koulutukseen esitetään 5 milj. euroa koronavirustilanteen johdosta tarvittaviin tukitoimiin osaamisvajeiden paikkaamiseksi. Ammatillisessa koulutuksessa on jo toteutettu laajasti erilaisia tukitoimia aiempien lisätalousarvioiden lisämäärärahoilla (30 milj. euroa vuonna 2020 ja 17,5 milj. euroa vuonna 2021).

Nyt lisättävällä määrärahalla on tarkoitus varmistaa, että kaikilla koulutuksen järjestäjillä lisäresurssit tulevat riittämään tarvittaviin tukitoimiin loppuvuoden ajaksi. Ammatillisessa koulutuksessa lisäresursseja on tarvittu eniten yksilöllisten tilanteiden mukaisesti järjestettyyn lähiopetukseen, ohjaukseen ja muuhun tukeen viivästyneiden opintojen kiinni kuromiseksi sekä rästiin jääneiden osaamisen näyttöjen ja korvaavien koulutus- ja oppisopimuspaikkojen järjestämiseen.

Korkeakouluopetus ja tutkimus

Suomen Akatemian tutkimusvaltuuden rahoitusta kasvatetaan 45 milj. eurolla osana EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Lisäyksestä 20 milj. euroa kohdistuu Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurin edistämiseen ja 25 milj. euroa vihreää siirtymää tukevaan TKI-rahoituksen kokonaisuuteen.

Lisäksi osana elpymispakettia lisätään 2 milj. euroa jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelman toteuttamiseen.

Korkeakouluopiskelijoiden ohjauksen ja opiskelijahyvinvoinnin tuen vahvistamiseen lisätään 4 milj. euroa.

Jatkuva oppiminen

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta varten ja jatkuvan oppimisen rahoituksen kohdentamiseen perustetaan uusi momentti 29.01.04. Momentille siirretään jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämiseen 40 milj. euroa momentilta 29.01.53. Palvelukeskuksen toimintamenoihin siirretään 500 000 euroa momentilta 29.01.53, 200 000 euroa momentilta 29.10.20, 200 000 euroa momentilta 29.20.21 ja 200 000 euroa momentilta 29.40.20.

Lisäksi momentille lisätään osana elpymis- ja palautumisvälineen rahoitusta 5,2 milj. euroa jatkuvan oppimisen uudistukseen sekä 2 milj. euroa jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden toteuttamiseen.

Lisätalousarvioesitykseen liittyvä esitys Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamisesta on eduskunnan käsiteltävänä. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävänä olisi toimialaansa liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointitiedon analysointi, erityisesti työssä oleville ja työ- voiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen.

Opintotuki

Opintolainahyvitykseen esitetään 5 milj. euroa lisäystä, koska hyvityksen saajamäärän oletetaan kasvavan noin 1 500:lla. Hyvitys otettiin käyttöön syksyllä 2014, joten erityisesti kasvussa on ylemmän korkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneiden lainasaajien osuus. Lisäksi esitetään 5 milj. euroa opintolainahyvityksen ehtojen joustavoittamisesta 1.8.2021 alkaen koronavirusepidemian pitkittymisen vuoksi Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta (84/2021) siten, että covid-19-epidemiasta johtuva opintojen aloittamisen estyminen voidaan ottaa huomioon opintolainahyvityksen tutkinnonsuoritusaikaa laskettaessa. Lisäksi esitetään, että vuoden 2021 aikana tai sen jälkeen korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainan saaja ei menettäisi oikeuttaan opintolainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, jos hän osoittaa, ettei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja covid-19 epidemiaan liittyvästä syystä. Opintolainan saaja olisi oikeutettu

opintolainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukuvuoden säädettyä määräaikaa pidempi. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021.

Kulttuuri

Kulttuurin ja luovien alojen yrityksille, yhteisöille ja toimijoille innovatiivisten palvelujen sekä tuotanto- ja toimintamallien kehittämiseen lisätään 4 milj. euroa osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Arkkitehtuuri- ja designmuseon hanke- ja suunnitteluvaiheen kustannuksiin ehdotetaan yhteensä 0,7 milj. euroa.

Lisäksi Suomenlinnan perusparannukseen ja kunnossapitoon lisätään 630 000 euroa.

Liikunta

Helsingin Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeen loppuosan rahoittamiseen lisätään 37 937 000 euroa.